

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
NEMZETKÖZI
GAZDASÁGFEJLESZTÉS**

Időszak:

2012. július

Dátum:

2012. augusztus 27.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ KFT.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNTERVÉZŐ, TAPASZTALATI ÉS STRATÉGIAI IRODA KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
Feltörekvő Európa	5
Csehország	5
Lengyelország	6
Szlovákia	6
Románia	7
Bulgária	9
Szerbia	10
Közel-Kelet monitor	12
Észak-Afrika	12
Levantei-térség	13
Kína monitor	15

Vezetői összefoglaló¹

A nemzeti ügyek kormánya által meghirdetett és képviselt új külpolitikai irányvonalakhoz igazodik a Századvég Nemzetközi Monitorja. A monitor célja az olvasó számára rendszeresen releváns képet adni a Magyarország számára egyre fontosabbá váló régiókról. A kormány felismerte, hogy egy sikeres külpolitikához a mai nemzetközi rendszerben szükséges egyrészt a regionális kapcsolatok megerősítése, másrészt a felemelkedő keleti országokkal való új kapcsolatrendszer kialakítása. Az utóbbi érdekében hirdette meg az új kabinet a „keleti nyitás” politikáját is. A monitor ehhez az új célrendszerhez igazodva három elkülönült térséget mutat be: a kelet-közép-európai országokat, a Közel-Kelet bizonyos államait és Kínát.

A korábban köztes térségként emlegetett Kelet-Közép-Európa államai gazdaságilag az európai fejlődés és növekedés legfőbb tartalékát jelentik, és ez magával vonja politikai szerepük felértékelődését is. A régió országait már nem csak az európai integráció tárgyaiként kell számon tartani, hanem aktív, kezdeményező államokként is. Az átalakuló gazdasági rendszer és a válságokkal terhelt európai integrációs folyamat határozza meg azt az összetett viszonyrendszert mely a térség országait jellemzi. A monitor célja ezen országok kormányzati, közpolitikai döntéseinek bemutatása és elemzése. A monitor sorra veszi a szomszédos államokat, valamint további két releváns térségbeli szereplőt, Lengyelországot és Bulgáriát.

A Közel-Kelet monitor célja között szerepel, hogy bemutassa, hogy a térség különböző régiói más és más szempontból meghatározóak hazánk számára. A vizsgálatba ezen okból kifolyólag nem kerül bele a tágabb közel-keleti régió valamennyi állama. A célkitűzés ugyanis az, hogy az egyes térségek csoportokban, a magyarok számára meghatározó aspektusokat bemutatva kerüljenek ismertetésre. A monitor így négy fő részre oszlik: az első rész az Észak-Afrikai térséget foglalja magában, elsősorban Egyiptomot, azonban a vizsgálatba a nemzetközi helyzet változása révén, akár esetlegesen is belekerülhet a többi állam is. Egyiptom elsősorban, mint az arab világ fő képviselője kerül bemutatásra az ország a magyar külügy számára ugyanis elsősorban, mint legfőbb kapcsolattartó, és mint egy olyan arab állam válhat fontossá, amelynek a régióban és a nemzetközi porondon betöltött szerepe kiemelkedő.

A második rész a szűk értelemben vett Közel-Kelet országait foglalja magában, a vizsgálatban bevonható országok száma itt is változó, azonban elsődlegesen Izrael, a Palesztin Hatóság, valamint Jordánia, Libanon és Szíria. A régió jelentősége elsősorban abban áll, hogy az izraeli-palesztin konfliktus miatt ez az egész MENA-térség és a nemzetközi rend egészére nézve egy gócpontot képez. Magyarország számára fontos, hogy itt a már kialakult és erős kötelékeket

¹ A monitor részben a Minisztériumtól kapott adatok alapján készült.

erősítse, illetve újakat alakíthasson ki és megfelelő külpolitikai válaszokat adjon. Ebből kifolyólag Izrael, a Palesztin Hatóság és Jordánia kapcsán elsődlegesen a politikai erőter változásának bemutatása illetve az országok nemzetközi kapcsolatainak havi monitoringja játszanak fontos szerepet.

A harmadik rész a releváns öböl menti országokat foglalja magában és elsődlegesen ezen országok nemzetközi gazdasági potenciálra fókuszál. Szaúd-Arábia kapcsán az ország meghatározó szerepéből kiindulva mindhárom aspektus a havi elemzés tárgyát képezi.

Külön részben kerül bemutatásra az Európai Unió és az Egyesült Államok Közel-Kelet politikája az adott hónapra vonatkozóan.

Az első Közel-Kelet monitor mint nagyobb kiterjedésű, bevezető anyag a régió bemutatását tűzi ki célul, első sorban a politika erőter és gazdasági viszonyok bemutatására kerül sor és a havi vizsgálatok ezt alapul véve erre visszautalva készülnek el.

A kínai kapcsolatok a magyar gazdaság számára jelentős segítséget nyújthatnak nem csak az államadósság finanszírozásában, hanem a válságból való kilábalásban is. Hazánkba érkező tőkeberuházások már eddig is jelentősen hozzájárultak a hazai munkahelyteremtéshez és a nyáron megrendezett csúcstalálkozó egyértelmű jele annak, hogy az ázsiai Óriás Magyarországot tekinti európai és térségbeli kapujának. Ezt a kivételes helyzetet mindeniképp érdemes kihasználni, nem csak kormányzati döntéshozóknak, hanem az üzleti köröknek is. A monitor két részre oszlik. Az elsőben sor kerül a kínai politikai erőter elemzésére. A 2012-es év különösen nagy figyelmet érdemel ilyen szempontból. Ősszel a Kínai Kommunista Párt vezetése majdnem teljes egészében lecserélődik. A kínai vezetés egy új generációjának hatalomra kerülésének lehetünk szemtanúi. A vezetőváltás – a korábbiakhoz hasonlóan – bizonyos tekintetben programváltást is hozhat. Ez nem jelenti azt, hogy a Kínában drasztikus változások várhatóak, de a fő irányvonalakon belül, a hosszabb távú tervek kivitelezésében mindenképp némi elmozdulás várható. Ezen folyamatok megértését, átlátását és az új adminisztráció meghatározó politikusainak és az ő programjuknak megismerését segíti elő a monitor első része. A monitor második részében az olvasó Kína gazdasági életével ismerkedhet meg. A bevezető monitorban az olvasó egy átfogó képet kap a kínai politikát meghatározó erőkről, a további példányokban egy havi rendszerességgel elemzést az ottani főbb eseményekről, döntésekről és azok háttéréről.

Feltörekvő Európa

Csehország

Csehországban a kormány új adók bevezetését és különböző támogatások megvonását tervezi.² Az adók bevezetés, illetve megemlése a közeljövőben akár újabb koalíciós válságot is okozhat. A megszorításokat maga a miniszterelnök jelentette be, és leghevesebb ellenzői pont saját pártján belül lehetnek. A kritikusok nyilatkozataikban kifejtették, hogy az egyik lépés, nevezetesen az úgynevezett „milliomosadó” (azaz a magas keresetűek számára magasabb szja-kulcs) bevezetése szembe megy a kormányprogrammal. Egyesek akár azt is kilátásba helyezték, hogy lemondanak mandátumukról, minthogy ilyen lépést támogassanak, ami szerintük alapvetően ellentétes a jobboldali értékekkel. A kormány az szja megváltoztatásán kívül az áfa-t is megemelné, és megszüntetné egyes vállalkozói és őstermelői kedvezményeket.

A parlament alsóháza júliusban elfogadta az egyházi vagyon visszaszolgáltatásáról és az egyházak kártérítéséről szóló törvényjavaslatot.³ A javaslatot még a Szenátusnak is el kell fogadnia. A felsőházban azonban szociáldemokrata többség van, így az ő ellenállásuk miatt a javaslat valószínűleg visszakerül a Képviselőházba. Ott megtörheti a Szenátus vétóját, de ahhoz legalább 101 képviselő szavazata szükséges, és annyi jelenleg sem támogatta a javaslatot. A javaslat szerint a történelmi egyházak visszakapnák az 1948 után elkobzott vagyonuknak közel a felét, és a maradékért az inflációval arányos kártérítést kapnának. Ezen kívül a visszakapott vagyont az egyházak adó- és illetékmentesen értékesíthetnék. A kártérítésért cserébe az egyházak átvennék az államtól a lelkeszek bérezését. Az egész kártérítési folyamat a törvény elfogadása esetén már 2013-ban megkezdődne és egészen 2030-ig tartana. Addig az egyházak visszakapnák az összes nekik járó vagyontárgyat, valamint a kártérítési összegeket is. közben az állam fokozatosan átadná a fizetési kötelezettségeket is. Az ellenzéki ČSSD leginkább a kártérítések mértéke miatt támadja a kormány javaslatát. A szociáldemokraták azt követelik, hogy előbb készüljön egy átfogó regiszter a jogtalanul elkobzott vagyonról, valamint arról, hogy mely részeit követelik a történelmi egyházak. Az egyházi kártérítések kérdéskörével a rendszerváltás óta szinte valamennyi kormány foglalkozott. Konkrét parlamenti vitára korábbi, Topolánek-vezette jobboldali kormány (2006-2009) idejében került sor, de az akkori ellenzék és a kormány egy részének ellenzése miatt ez akkor megbukott.

² <http://www.pwc.com/gx/en/hr-management-services/newsletters/global-watch/czech-republic-new-tax-measures.jhtml>

³ <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/07/czech-politics-1>

Lengyelország

Kétnapos látogatásra érkezett Mitt Romney amerikai republikánus elnökjelölt Lengyelországba júliusban.⁴ Romney látogatása a többnapos európai turné része, mely keretein belül Lengyelországba korábbi köztársasági elnök Lech Walesa meghívására érkezett. Romney a volt államfő kivételével találkozott a jelenlegi lengyel politikai elit képviselőivel is. A lengyelek számára nagy megtiszteltetés egy ilyen magas rangú látogatás, de nem csak az illető személye miatt. Pár hónappal ezelőtt diplomáciai vitát kavart Obama elnök kijelentése a lengyel haláltáborokról, így a két jelölt közül az országban éppen a republikánus a szimpatikusabb. Obama népszerűségét a lengyelek között a régiótól való külpolitikai elfordulása is rontotta. Romney a látogatástól azt várja, hogy a Egyesült Államokban élő lengyelek és konzervatív katolikusok körében megnő a népszerűsége. Az elemzések szerint az őszi választásokon a mérleg nyelvét jelentő államokban pont akár ezek a szavazók is eldönthetik a végső eredményt.

Júliusban lemondott a lengyel mezőgazdasági miniszter, Marek Sawicki (PSL).⁵ Lemondására az általa vezetett tárca körüli botrány miatt került sor. Nemrég a médiában megjelent egy rögzített beszélgetés, amely nagymértékű korrupciós ügyletekről, hűtlen kezelésről és indokolatlan gazdagodásról számol be a tárcához tartozó cégeknél. A botrányt a két koalíciós partner megpróbálta gyorsan elrendezni, és Sawicki le is mondott. Mivel a tárca vezetése a kisebbik pártot illeti meg, az néhány nappal később meg is nevezet új jelöltjét a miniszteri posztra. Az új tárcavezető a már veteránnak számító Stanislaw Kalemba lesz. Tusk miniszterelnök mikor bejelentette, hogy kinevezi Kalembát hozzátette, hogy ő más embert választott volna, de elkerülvén a kormányválságot elfogadja a koalíciós partner jelöltjét. Kalembáénak azonban nem lesz könnyű dolga a minisztérium vezetésénél. Korábban semmilyen kormányzati szerepet nem vállalt e tekintetben magas kora ellenére kezdőnek számít. Másrészt kinevezése után kiderült, hogy fia magas pozíciókat tölt be egy a tárcához tartozó hivatalnál.

Szlovákia

Robert Fico még júniusban bejelentette a 22 pontból álló intézkedéscsomagot.⁶ A csomag célja, hogy a költségvetési deficit 3% alá kerüljön. Az intézkedéseket 3 kategóriába lehet

⁴ <http://www.theatlantic.com/politics/archive/2012/07/why-is-mitt-romney-going-to-poland/260446/>

⁵ <http://www.thenews.pl/1/9/Artykul/106223,Agriculture-Minister-offers-resignation>

⁶ <http://blogs.ft.com/beyond-brics/2012/07/30/guest-post-slovakias-time-warp-is-a-step-to-the-left/>

sorolni: új és megnövelt adók, nyugdíjrendszer átalakítása és a központi közigazgatás kiadásainak mérséklése. A kormány a jövőben megadóztatja a lakossági bankbetéteket. Eddig csak a jogi személyek bankszámlái voltak adókkal terhelve. Szeptember elsejétől a betéteket 0,4%-os adó alá esnek. Ezen kívül külön bankadó is kivetnek, egyelőre a tervek szerint csak az idei évre. A bankadó egy elkülönített növekedési alapba megy. Magasabb adó terhelik a dohányárut és a hazardjátékokat is. A banki különadón kívül bevezetésre kerülnek más szektorális különadók is a telekommunikációs cégekre, a gyógyszeripari vállalatokra és a közműcégekre is. Külön adózási szabályok alakulnak ki az eljárási költségekre és az ingatlanokra is. ezen kívül megszűnik a szlovák csoda egyik fő eredője, az egykulcsos adó. 2013 január elsejétől a meglévő 19%-os kulcs mellett bevezetik a magasabb jövedelemmel rendelkezők számára a 25%-os kulcsot. A vállalatokat 23%-os adóval fogják terhelni. Az adókon kívül megnőnek a járulékkerhek is mind a munkavállalói, mind a munkaadói oldalon. A jövőben a járulékfizetési kötelezettség alá tartoznak a diákmunkát végző személyek is. Nyugdíjak terén csökkentik a befizetéseket a második nyugdíjbiztosítási pillérbe. Az eddigi bruttó keresetből számított 9% módosul 4+2 százalékra. 4%-ot továbbra is átutalnak a magánnyugdíjpénztárnak, 2%-ról a biztosított dönt, hogy az állami, vagy a magánpillérbe szánja-e. A maradék 3 százalék az állami pillérbe kerül. A nyugdíjkorhatár nem fix időpont lesz, évente átlagban 50 nappal fog nőni. Ezen kívül a 2016-tól befagyasztják a nyugdíjakat, a későbbiekben már csak az inflációval megegyező mértékben fognak növekedni. 2013 január elsejétől a kormány meg akarja adóztatni a szolgálati nyugdíjakat is. további intézkedések közé tartozik pl. az előző kormány által megszüntetett, de egyelőre még érvényben lévő TV- és rádióadó meghagyása; a földbérleti díjak megemlése, a munkanélküli segély felső korlátjának megállapítása. A harmadik kategóriába tartozó intézkedések pontos eredményeiről szóló hatástanulmányokat a kormány nem hozta nyilvánosságra, azonban az egész csomagtól az elemzők 2,3 milliárd eurós többletbevételt várnak. Ez 600 millió euróval több, mint amennyi jelenleg szükséges a deficit leszorítására. A fennmaradó 600 millió felhasználásáról még konkrétumokat nem osztottak meg.

Románia

A vizsgált hónapban-Romániában nem csitultak a kormány intézkedéseit kritizáló hangok.⁷ A román Alkotmánybíróság a Velencei Bizottsághoz fordult annak érdekében, hogy megakadályozza a kormány azon intézkedéseit, amelyek a taláros testület jogkörét csökkentenék. A bírók szerint a kormány azon szándéka, hogy elmozdítsa, őket súlyosan sérti a jogállamiság és a demokrácia szellemét. Victor Ponta az utóbbi hetekben többször adott hangot azon véleményének, miszerint az AB Traian Basescu elnök befolyása alatt áll.

⁷ http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_2788_romania_s_democracy_in_reverse_gear.pdf

Július elején kisebb kormányellenes tüntetések zajlottak a román fővárosban. A tüntetések általában békésen zajlottak. A legtöbbször elhangzott kormány ellenes szöveg az volt, hogy a Ponta-kabinet felszámolja a demokratikus jogállamiságot Romániában és diktatúrát épít.

A nemzetközi sajtó is egyre kritikusabban figyeli a román kormány intézkedését. Számos európai újság szerint a szenátus és a képviselőház elnökeinek leváltása egyértelmű jele a kormány radikalizmusának. Több helyen tértek ki az európai véleményformálók arra, hogy a román államfő és Victor Ponta miniszterelnök között valóságos háború folyik. A legtöbb európai politikus kifejtette aggodalmát a román kormánnyal szemben, Angela Merkel német kancellár felszólította Victor Pontát, hogy tartsák be az európai normákat, de kritikával élt José Manuel Barroso is.

Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament volt elnöke kifejtette, hogy Románia túl korán csatlakozott az Európai Unióhoz és a jövőben ebből kiindulva sokkal óvatosabb bővítési politikát kell folytatni.⁸

Országos kampányba kezdett a népszavazás eredményének kihirdetéséig Traian Basescu. A politikus kiemelte, hogy az olimpiára utalva újra indítja a demokrácia lángját. Traian Basescu kijelentette, hogy a népszavazás nem kifejezetten személyéről szól, hanem arról, hogy Románia marad a demokrácia útján vagy letér arról.

Victor Ponta plágiumbotránya a vizsgált hónapban is napirenden volt Romániában.⁹ A dolgotatát vizsgálni hivatott etikai bizottság szerint a kormányfő valóban plagizált dolgotatában. Ha véglegesen bebizonyosodik a plágium vádja, a Bukaresti Egyetem meg is foszthatja doktori címétől Victor Pontát. Az egyetem vizsgáló bizottságának véleményével szemben az Oktatási Minisztériumnak alárendelt Országos Etikai Bizottság szerint a politikus nem plagizált. Victor Ponta az eset kapcsán kifejtette, hogy a Bukaresti Egyetem bizottságában politikai döntés született és ő csak az Országos Etikai Bizottság véleményét fogadja el. Július közepén a kormányfő ismét plágiumbotrányba keveredett. Pontát jelenleg azzal vádolják, hogy 2004-ben és 2010-ben megjelent könyveiben nem hivatkozott megfelelő módon.

Az erdélyi magyarság számára júliusban az egyik legfontosabb napirendi pont a Székely Mikó Kollégium kérdése volt.¹⁰ Az előző hónapban három év letöltendő börtönbüntetésre ítélték annak a bizottságnak a három tagját Markó Attilát, Marosán Tamást és Silviu Climet, amely a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium épületét visszakívánta szolgáltatni a református egyháznak. Az érintettek tiltakozó akciót szerveztek szeptember elejére és létrehoztak egy kifejezetten az ügygel foglalkozó honlapot is. Az erdélyi magyarság számos képviselője szerint a Mikó-üggyel a hatóságok olyan korlátokat feszegetnek, melyek Románia sötét múltját idézik. Markó Attila és a többi kezdeményező szerint a Mikó-ügy súlyos precedenst

⁸ <http://www.dw.de/p%C3%B6ttering-romania-joined-the-eu-too-soon/a-16097480-1>

⁹ <http://www.bbc.com/news/world-europe-18505325>

¹⁰ http://hvg.hu/vilag/20120704_miko_per

teremthet, hiszen a román hatóság az igazságszolgáltatást kihasználva kívánja megfélemlíteni a romániai magyarságot. Antal Árpád sepsiszentgyörgyi polgármester az ügyel kapcsolatban kifejtette, hogy ma Románia

„nem jogállam, itt az igazságszolgáltatás nem igazságot szolgáltat, hanem politikai érdekeket szolgál ki”¹¹

Traian Basescu menesztésére életre hívott referendumon 46,24 százalékos volt a részvételi arány. A résztvevők 87,52 százaléka szavazott Basescu menesztésére, míg a menesztés ellen 11,15 százalék állt ki. A népszavazásról szóló törvény értelmében a referendum érvénytelen, hiszen ehhez a választásra jogosultak egyszerű többségének kellett volna részt vennie.

A verespataki beruházás kérdése ismét napirenden volt a szomszédos országban. Az Európai Parlament petíciós bizottsága ugyanis a hónap közepén elfogadta azon jelentését, amelyben leszögezik, hogy a hatóságoknak minden körülményt mérlegelniük kell mielőtt döntenek a beruházásról.

Bulgária

Az egyik legfőbb napirendi pont Bulgáriában júliusban az izraeli turistabusz ellen elkövetett terrortámadás volt.¹² Burgaszban egy izraeli állampolgárokkal teli buszt robbantottak fel. A támadásban többen életüket veszítették és sokan sérültek meg. A bolgár kormányt különösen érzékenyen érintette az eset, hiszen az Európai Bizottság a hónap közepén értékelte az országot. A merényletet követően egyre erőteljesebb lettek azon vélemények, melyek szerint Bulgáriában a határvédelem még nem érte el a megfelelő fejlettségi szintet. A GERB-kormány megválasztása óta jelentősen javultak a bolgár-izraeli kapcsolatok, mely Bulgária számára első sorban az idegenforgalom terén járt előnyökkel.

Júliusban a bolgár kormány túlélte a negyedik bizalmi szavazást. A mostani bizalmi szavazást a török etnikai párt kezdeményezte, azt követően, hogy az Európai Unió meghosszabbította az igazságügyi reform megfigyelését. A bizalmi szavazást 72 képviselő támogatta, 136 képviselő viszont kiállt a jobboldali kormány mellett.

Rosen Plevneliev bolgár államfő a vizsgált hónap elején találkozott német kollégájával Joachim Gauckkal.¹³ A találkozó központi témája a kommunista múlttal való szembenézés

¹¹ <http://www.parokia.hu/hir/mutat/3719/>

¹² <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/israel/9410027/Iran-blamed-after-seven-killed-in-bomb-attack-on-Israeli-bus-in-Bulgaria.html>

¹³ <http://www.novinite.com/articles/140921/Bulgaria%27s+Plevneliev+%27Exposes%27+Communist+Secret+Service+to+German+President>

volt. A bolgár államfő ismertette Bulgária azon terveit, miszerint létre kívánnak hozni egy múzeumot, ami bemutatná a bolgár kommunista állambiztonság tevékenységét.

A vizsgált hónapban a GERB parlamenti frakciójának vezetője Krasimir Velchev bejelentette, hogy a kormány új korrupció-ellenes intézkedéseket tervez megvalósítani. A politikus kiemelte, hogy kormányzati szinten nem jellemző a korrupció, azonban az alsóbb szinteken még mindig jelen van. Az ellenzék kritikával illette a GERB bejelentését, szerintük a kormány megválasztása óta nem tett szinte semmit és az ilyen bejelentés nem több a GERB részéről puszta kampányfogásnál.

Az Eurostat legfrissebb felmérése szerint a munkanélküliség aránya Bulgáriában a legmagasabb a munkaképes férfiak körében.¹⁴ A munkanélküliségi arány az aktív korú férfiak körében Bulgáriában 25 százalék, őket követi Románia, ahol 13,5 százalék.

A radikális ATAKA júliusban a választási törvény módosítása kapcsán egy olyan javaslattal állt elő, amelynek révén megtiltanák, hogy a választásokon részt vegyenek azok akiknek kettős állampolgárságuk van. Ha a javaslat elfogadásra kerülne a bolgár törökök jelentős része vesztene el szavazati jogát.

A vizsgált hónap közepén kínai delegáció érkezett a bolgár fővárosba. A delegációt a bolgár képviselőház elnöke Tsetska Tsacheva fogadta, a megbeszélések fő tárgya két ország közötti gazdasági és idegenforgalmi kapcsolatok mélyítése volt.

Az Európai Bizottság a jövőben sem szünteti meg a Bulgáriával és Romániával szembeni az igazságügyi és korrupció-ellenes reformok ellenőrzésére létrehozott uniós mechanizmust (CVM). A döntés révén a két ország schengeni övezethez való csatlakozása még tovább tolódhat.

Szerbia

A vizsgált időszak Szerbiában a kormányalakítás részleteiről szólt, miután júniusban eldőlt, hogy a Szerbiai Szocialista Párt (SPS) elnöke, Ivica Dačić vezetésével alakulhat koalíciós kormány, melyben a három legfontosabb erő Tomislav Nikolić köztársasági elnök pártja, a Szerb Haladó Párt (SNS), az SPS és a Mlađan Dinkić vezette Szerbiai Egyesült Régiók párt (URS).¹⁵ Pásztor István Ivica Dačić-tal történt találkozását követően kijelentette, hogy a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) nem lesz a szerb parlamenti többség része, de konstruktív együttműködésre törekszik az új kormánnyal. Rasim Ljajić, a Szerbiai Szociáldemokrata Párt elnöke bejelentette, hogy pártja csatlakozik az új kormányhoz, ő pedig

¹⁴ http://ec.europa.eu/eurostat/web/rss/bulgaria_en

¹⁵ <http://www.bbc.com/news/world-europe-19012782>

az kormány alelnöke és a bel- valamint külkereskedelmi miniszter lesz. A Szandzsáki Demokratikus Akció szintén csatlakozott a kormánykoalícióhoz. A szerbiai képviselőház július 26-án elfogadta a kormányról és a minisztériumokról szóló törvényt. Július 27-én az új kormány letette az esküt.

Az új kormány rendkívül nehéz gazdasági körülmények között kezdheti majd meg a munkáját. A Köztársasági Statisztikai Hivatal adatai szerint éves összevetésben az első negyedévben 1,3 százalékkal csökkent a bruttó hazai össztermék.¹⁶ Az ipari termelés 3,2 százalékkal esett vissza az előző év azonos időszakához képest. Az Európai Fejlesztési és Újjáépítési Bank (EBRD) májusban csökkentette Szerbia 2012-es GDP-bővülésére vonatkozó becslését egy százalékponttal, 1,1-ről 0,1-re. A Szerb Nemzeti Bank várakozásai szerint Szerbia az idén 0,5 százalékos GDP-növekedésre számíthat. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) is amiatt fagyasztotta be a Szerbiával előkészített hitelcsomagot, mert előirányozotthoz képest kisebb lesz a gazdasági növekedés. A hitel akkor válik újra felhasználhatóvá, ha módosítják Szerbia 2012-es költségvetését. Ez lesz az új parlament egyik legsürgetőbb feladata. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) küldöttsége kész a szerbiai kormány meghívására Belgrádba jönni, s folytatni a korábban megkezdett tárgyalásokat, jelentette ki július végén Bogdan Lissovolik az IMF belgrádi irodájának vezetője.

Július végén Tomislav Nikolić a Világbank támogatását kérte a mezőgazdaság és energetika területén megvalósuló fejlesztési projektumokhoz. Nikolić Jane Armitage-tól, a Világbank Délkelet Európával megbízott igazgatónőjétől a szerbiai költségvetésnek nyújtandó támogatását is kért, hogy az ország időt nyerjen, míg javít gazdasági helyzetén.

Mlađan Dinkić az új kormány pénzügyminisztere és gazdasági minisztere bejelentette, hogy az új kabinetnek sürgősen kölcsönt kell felvennie, mert a költségvetésben csak augusztus végéig van pénz a közalkalmazottak fizetésére és a nyugdíjakra. Az URS elnöke hozzátette azonban, hogy nem kell tartani a bérek és nyugdíjak csökkentésétől vagy befagyasztásától. Az egyik forrás a 800 millió dolláros orosz hitel, amelyet a vasútra hagytak jóvá. Ennek egy részét irányítanák a költségvetés támogatására. A másik lehetséges forrás a Világbank és a Nemzetközi Valutaalap. Belgrád a hitelmegállapodás módosítását kéri azzal a szándékkal, hogy ennek egy része is a költségvetést gyarapítsa.

Goran Knežević, az új mezőgazdasági miniszter bejelentette, hogy kérni fogja az Európai Bizottságtól, hogy tolja ki a vámliberalizáció 2014-es időhatárát, amelytől kezdve az EU-ból csak igen alacsony vám mellett lehet mezőgazdasági termékeket beszállítani az országba. Az agrártárca vezetője szerint a szerbiai mezőgazdaság nem bírná el, ha már két év múlva az Európai Unióból 2,5 százalékos átlagos határilleték mellett nagy mennyiségben szállítanának be árut. Knežević tervei szerint 2012 végéig több mezőgazdaság-fejlesztést célzó intézkedést

¹⁶ <http://webz.s.stat.gov.rs/WebSite/>

hoznak meg, az egyik legjelentősebb lépésként, megnövelik azoknak a gazdáknak a számát, akik támogatásban részesülnek.

Jovan Krkobabić, a Szerbiai Egyesült Nyugdíjasok Pártjának (PUPS) elnöke, új munkaügyi és szociális miniszter két új javaslattal állt elő: a 13. havi nyugdíj bevezetésével és a szociális vállalkozások programjával. Az utóbbi keretében a szociálisan veszélyeztetett kategóriába sorolható csoportoknak (a roma lakosságnak, a menekülteknek, a munkát nehezen találó 45 évnél idősebb személyeknek stb.) a program keretében az állam jelentős adókedvezményt nyújtana, ha valamilyen új vállalkozásba kezdenek.

Lítium- és bórászvány geológiai feltárását kezdi meg az Ultra Lithium kanadai vállalat Szerbiában.¹⁷ Az Ultra Lithium a kutatást arra a becslésre alapozza, amely szerint a világ lítiumkészletének 20 százaléka Szerbiában található. A lítium az elektronikában, autógyártásban használatos akkumulátorok nyersanyaga, kereslete a következő 10 évben várhatóan kétszámjegyű növekedési ütemmel emelkedik. A kutatást az Ultra Lithium 100 százalékos tulajdonában lévő Ultra Balkans, a kanadai cég helyi leányvállalata végzi. A kanadai vállalat összesen 643 négyzetkilométer nagyságú területen végez geológiai kutatásokat Kragujevac, Valjevo és Blace térségében.

Közel-Kelet monitor

Észak-Afrika

Egyiptom

Egyiptomban júliusban a legfőbb téma a gazdaság és az ország rendjének helyreállítása volt. Az elnökválasztáson győztes Mohamed Morszi a hónapban több tömegrendezvényen is részt vett, hogy ezzel fejezze ki, hogy egy új korszak vette kezdetét Egyiptomban, ahol mostantól az elnök is egy a nép fiai közül. Az elnök elkezdte megszilárdítani hatalmát és próbálja minél jobban szűkíteni a kormányzó legfelsőbb katonai tanács lehetőségeit.

Július végén - augusztus elején véglegesítette az elnök által kijelölt miniszterelnök a kormány névsorát. Az újonnan kinevezett kormányfő a kevésbé ismert Hisam Mohamed Kandil lett.¹⁸ Az új kormány legfontosabb feladata lesz, hogy stabilizálja a helyzetet a Sínai-félszigeten,

¹⁷ <http://www.marketwired.com/press-release/ultra-lithium-commences-geophysics-on-balkan-properties-serbia-tsx-venture-uli-1682631.htm>

¹⁸ http://www.washingtonpost.com/world/egypts-morsi-chooses-little-known-technocrat-as-prime-minister/2012/07/24/gJQAcXkg6W_story.html

illetve a 18 hónapos rendezetlen politikai helyzet miatt romokban heverő gazdaságot felerősítse.

Mohamed Morszi július elején kifejezte abbéli reményét, hogy országa képes lesz megegyezni a Nemzetközi Valutalappal egy 3,2 milliárd dolláros kölcsönről. A kölcsön döntő segítséget nyújthatna ahhoz, hogy Egyiptom elkerülje a pénzügyi leértékelését. Az ország az elmúlt másfél év politikai zűrzavarában elvesztette devizatartalékának felét, a forradalom hatására pedig a külföldi befektetők és turisták is elhagyták Egyiptomot. Az elnök fő céljai között szerepel, hogy az észak-afrikai ország visszanyerje turisztikai és gazdasági vonzerejét és eloszlassa a Muszlim Testvérekkel kapcsolatos aggályokat, miszerint egy konzervatív iszlám államot szándékoznak létrehozni Egyiptomban. Az elnök iránti támogatását fejezte ki Hillary Clinton is július közepén az elnökkel folytatott kairói találkozó után is.¹⁹ A külügyminiszter megígérte, hogy az USA hozzájárul gazdaságilag Egyiptom stabilitásához, többek között egymilliárd dollár leírásával az egyiptomi adósságból.

A frissen megválasztott egyiptomi elnök luxori látogatásakor a turistáknak is üzent, ígéretet tett arra, hogy minden látogató maradéktalanul biztonságban érezheti magát Egyiptomban, illetve kijelentette, hogy Egyiptom jelenleg biztonságosabb, mint a Mubarak-érában volt. Az Egyiptomba látogató turisták száma jelentősen csökkent az instabil politikai helyzet miatt, bár az utóbbi évhez képest nőtt a beutazók száma, azonban még mindig nem éri el az „arab tavaszt” megelőző időket.

Az elnöknek a hónapban két nagy kihívással is szembe kellett néznie. Július végén tizenhat egyiptomi katonát öltek meg szélsőségesek a Sínai-félszigeten. Erre válaszul az elnök bombázni kezdte a radikálisok rejtekhelyeit, valamint katonákat küldött és megerősítette a félsziget feletti ellenőrzést. Emellett július közepén sztrájkolni kezdtek az állami textilvállalat a *Misr Spinning and Waving* alkalmazottai.²⁰ A munkások magasabb béreket követelnek és jobb munkakörülményeket. Egyiptom szempontjából kiemelkedően fontos a textilipar folyamatos működése, mivel ez az ország legfontosabb exportcikke. A textil-szektorban több mint 300 000 ember dolgozik az országban. A munkások július 25-én a ramadán végéig felfüggesztették sztrájkjukat, azonban, ha nem sikerül megegyezni a cég vezetőivel az ünnep kimenetele után újrakezdi akciójukat, amely meglehetősen érzékenyen érintetné az egyiptomi gazdaságot.

Levantei-térség

¹⁹ http://www.nytimes.com/2012/07/15/world/middleeast/clinton-arrives-in-egypt-for-meeting-with-new-president.html?_r=0

²⁰ <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2012/07/2012718141844790493.html>

Izrael

Mozgalmas hónap volt a július Izraelben. Felbomlott a nemrég megalakult egységkormány, nőtt egy esetleges Irán ellenes katonai akció esélye, emellett Burgaszban terrortámadást követtek el egy izraeli turistacsoport ellen, melyben nyolcan meghaltak. Az izraeli ellenzék továbbra sem talál fogást a kormányon, a társadalom jelentős része továbbra is támogatja a Benjamin Netanjahu vezette kabinetet, amelyet az ún. „szociális tüntetések” és a J14 mozgalom sem tud meggyengíteni.²¹ Áder János izraeli látogatásával egy időben, július 16-án felbomlott az alig kéthónapos izraeli nagykoalíció. A Likud és a Kadima azért lépett koalícióra egymással, hogy megoldják az ország azon problémáit, amelyeket az izraeli kormányban mindig jelenlévő radikális vallásos pártok miatt nem lehetett. Az egyik ilyen a szekuláris többséget lázban tartó kérdés volt az ultra-ortodox zsidók mentessége a sorkatonai szolgálat alól. Egy februári legfelsőbb bírósági határozat megszüntette ezt a privilégiumát az ultraortodoxoknak és kötelezte a kormányt arra, hogy augusztusig oldják meg a helyzetet, hozzanak egy olyan törvényt, amely biztosítja az állampolgárok közötti egyenlőséget. Netanjahu ennek hatására először előrehozott választásokat írt ki ez év őszére, azonban egy éjszaka alatt minden megváltozott és koalícióra lépett a centrista Kadimával, mellyel négyötödös többséget szerzett a Knesszetben és amellyel úgy gondolta, hogy minden a társadalmat régóta feszítő problémát meg tud majd oldani. Mindez azonban nem sikerült Saul Mofaz a Kadima vezetője és miniszterelnök-helyettes nem fogadta el Netanjahu kompromisszumos javaslatát az ultra-ortodoxok sorozására, így a koalícióból kilépett pártjával együtt. A 70 napos koalíciónak tulajdonképpen csak vesztesei vannak, leszámítva a formálódó új ellenzéket Jair Lapid magyar származású politikus és híradós vezetésével, valamint az ultra-ortodoxokat, akiknek a törvény hiányában és egy miniszteri rendelet értelmében továbbra sem kell bevonulniuk katonának. Netanjahu egy idei szeptemberi választáson a koalíció előtti közvélemény-kutatások szerint stabilabb többséget tudott volna szerezni, kevesebb kis párt bevonásával, Saul Mofaz Kadima-vezér a koalícióból történő ki-be táncolás hatására pedig minden hitelét elvesztette. Jelenleg az elemzők többsége egy télitavaszi előrehozott választást jósolnak, melyen Netanjahu és partnerei egy szűk 62-65 fős többséget szereznek a Knesszetben.

A vizsgált hónapban felerősödtek az Irán megtámadását sürgető hangok az izraeli kormányban, már legfelsőbb szinteken is támogatják a perzsa állam elleni offenzívát.²² A belső kabinetben az ún. biztonsági kabinetben, amelyet nyolcan alkotnak (Benjamin Netanjahu miniszterelnök, Ehud Barak biztonsági miniszter, Avigdor Lieberman külügyminiszter, Juval Steinitz pénzügyminiszter, Eli Jisáj belügyminiszter, Mose Ja'alon stratégiai miniszter, Dan Meridor titkosszolgálatokért felelős-miniszter és Beni Begin tudományügyi miniszter) jelenleg négyen támogatják a támadást, míg négyen ellenzik azt,

²¹ <http://www.haaretz.com/news/israel/mofaz-announces-kadima-leaving-netanyahu-coalition-1.451777>

²² <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/bulgaria/9429342/Iran-accuses-Israel-over-Bulgaria-bombing.html>

azonban előbbi négy közé tartozik a kormányfő, a biztonsági miniszter, a külügy és a pénzügyminiszter, így sokak szerint csak rövid idő kérdése Irán megtámadása. A támadás ellenzői között találjuk a Moszad és hadsereg vezetőit is, azonban a pesszimisták szerint mindez nem fogja megállítani Netanjahut abban, hogy még a választások előtt csapást mérjen az iráni atomlétesítményekre. Az izraeli média már meg is kezdte a háborúra hangolódást, az utóbbi egy hétben a napilapok többségében csak és kizárólag a támadásról, a lehetőségekről és Iránról cikkeztek. Elemzők szerint a támadás november előtt történne, mivel így az izraeli vezetés ki tudná használni az amerikai elnökválasztási hajrárt, rövid időre elveszítve legfontosabb stratégiai partnerének figyelmét. Egy novemberi offenzíva továbbá lehetőséget biztosítana Netanjahunak arra, hogy egy esetleges, az Irán megtámadását ellenző Obamagyőzelem ellenére véghezvigye azt, az izraeli kormányfő ugyanis tisztában van vele, hogy az amerikai elnökök ciklusuk első két évében aktívabbak külpolitikailag és így a támadás lehetősége 2014-ig is elhúzódhatna.

Július 18-án délután Burgaszban nyolc halálos áldozatot követelő terrortámadást hajtottak végre egy izraeli turistabusz ellen. Bulgária az izraeli turisták egyik legkedveltebb üdülőhelye, évente kb. 130 000-en látogatnak el a kelet-európai országba és a látogatók száma évről-évre növekszik. Bulgária rendőrökkel és katonákkal próbálja garantálni az izraeli turisták biztonságát. A burgaszi támadást egy 30 év körüli férfi követte el, azonban mindez idáig senki sem vállalta magára a terrortámadást és a hatóságok is sötétben tapogatóznak. Az izraeli vezetők, az államfő Simon Peresz és a kormányfő Netanjahu, Iránt és a Hizbullaht okolják a támadásért, azonban erre mindez idáig nincs bizonyíték.

Palesztin Hatóság

A palesztin külügyminiszter Rijád al-Malki bejelentette, hogy „országa” ismét az ENSZ Közgyűléséhez fog fordulni az ügyben, hogy az ENSZ ismerje el független államként Palesztinát.²³ A kérelmet szeptember 27-én az ENSZ Közgyűlésének Mahmúd Abbasz tervezi benyújtani, a tavalyi sikertelen kísérlet után, immáron másodszor. A kérvényt valószínűleg idén is már a Biztonsági Tanácsban el fogják utasítani, mivel az USA minden bizonnyal nem fog szavazni. Bár tavaly a kérelem benyújtását világszerte médiakampány és demonstrációk kísérték, idén a Palesztin Hatóság nem tervez hasonló akciókat.

Kína monitor

Korábbi monitoringban már szó esett a tengerjogi vitákról Kína és a többi térségbeli állam között. Június végén, illetve júliusban újra, a korábbinál sokkal komolyabb konfliktust kavart

²³ <http://unispal.un.org/databases/dprtest/ngoweb.nsf/C3D083B5F2781029852573FC0056C274/A52BC59E6BD BB1D685257A1A004EC08A>

az ügy. A Dél-kínai tengeren elhelyezkedő Paracell és Spratly szigetek hovatartozásáról ezennel Kína és Vietnam szállt komolyabb vitába.²⁴ Mint korábban is említettük a szigetcsoportokra több állam is igényt tart, különböző jogcímeken. Kína magáénak követeli az egész Dél-kínai tengert, mindkét szigetcsoporttal arra hivatkozva, hogy a területet először kínaiak fedezték fel, és ők gyakoroltak rajta tényleges hatalmat. Ezzel szemben Vietnam és a Fülöp-szigetek az érvényben lévő Egyesült Nemzetek Tengerjogi Egyezménye (UNCLOS) lapján formálja a jogot a területre.

Június végén a vietnami parlament elfogadott egy új tengerjogi törvényt, amelyben deklarálja követelését mind a két szigetcsoportra. Kína szerint ezzel déli szomszédja megsértette területi szuverenitását. A reakció azonban nem csak nyilatkozatokban merült ki. A pekingi vezetés cserébe saját belső jogrendjében magasabb közigazgatási szintre emelte a szigeteket. A feszültség az is növelte, hogy a kínai állami tulajdonú olajvállalat a CNOOC bejelentette, hogy megkezdte a kőolaj és földgáz kitermelését a térségben. A kijelölt terület azonban a vietnami PetroVietnam társaság szerint nem Pekinget, hanem Hanoit illeti meg. A CNOOC lépése azonban elsősorban csak politikai erődemonstrációnak tekinthető a vietnami törvényre adott válaszként. A cég ugyanis az fúrásokat nyilatkozata alapján nem egyedül, hanem más, nemzetközi cégekkel társulva szeretné elvégezni. Más vállalatok bevonására azonban kevés esély van a térség politikai kockázata miatt. Időközben a kínai Központi Katonai Bizottság döntést hozott katonai őrsg létrehozására a térségben. A hivatalos álláspont szerint csak rutin gyakorlatozásról van szó, Vietnam azonban egyértelműen provokációnak tekinti a lépést. A két ország között 1988-ban volt az utolsó fegyveres összetűzés a szigetek miatt. Akkor több mint 70 vietnami katona vesztette életét.

Kína ezen lépéseivel azonban könnyen saját csapdájába szaladhat. Nem titkolt célja a pekingi diplomáciának, hogy a térségben a közeljövőben egy szorosabb gazdasági-politikai együttműködés jöjjön létre kínai vezetéssel. A Dél-kínai-tengeren tett lépései azonban nem csak a közvetlenül érintett Vietnambot, hanem a többi országot is elijeszti az együttműködéstől. A Kínától való eltávolodás egyben az Egyesült Államokhoz való közeledést is jelenti. Az ügyben megszólalt Hillary Clinton is, aki felszólította a feleket a viták békés megoldása érdekében, és elutasította a katonai csapatok bevetését. Az Egyesült Államoknak azonban nem csak politikai, hanem gazdasági érdekeltségei is vannak. A CNOOC által megcélzott fúrási terület feletti kitermelési jogokat a vietnami kormány nemrég az Exxon Mobilnak adta át.

A konfliktus beárnyékolta a júliusi ASEAN konferenciát. A szervezet 45 éves történelmében ez volt az első olyan találkozó, amely végén nem sikerült elfogadni a zárónyilatkozatot. Az eset azért is lehet fájó pont a jövőben, mert eredetileg ez lett volna hivatott elindítani a közös piac felé vezető folyamatot. Emellett a tervek között szerepelt egy tengeri szabályozási kódex elfogadása is, amely ugyancsak kudarcba fulladt. A résztvevők között egyetlen

²⁴ <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/spratly-claims.htm>

témában alakult ki viszonylagos összhang, mégpedig az észak-koreai atomprogram bírálásában.

Júliusban a pekingi bíróság elutasította Ai Weiwei művész fellebbezését a cége körüli adócsalási ügyben. Az eset elsőre nem is tűnne különösnek, főleg nem Kínában.²⁵ Ai Weiwei esetében azonban az ügynek erősen feltételezhető, hogy politikai háttere is van. Tavaly nagy botrányt keltett, hogy egyes alkotásaival burkoltan a kínai kommunista rendszert kritizálja. Tavaly áprilisban a kínai rendvédelmi erők letartóztatták a pekingi reptéren és hónapokig máig ismeretlen helyen tartották. Letartóztatásának indoka az általa alapított Fake Cultural Development cég adótartozása volt. Ai-t letartóztatása után három hónappal szabadlábra helyezték, de nem hagyhatta el a kínai fővárost. A bíróság végül 15 millió jüan bírságot megfizetésére kötelezte a céget. Ai az összeg felét már meg is térítette, mondván ellenkező esetben a céget jelenleg képviselő feleségét is a letartóztatás fenyegetné.

²⁵ <http://www.theguardian.com/artanddesign/2012/jul/25/china-olympics-london-ai-weiwei>